

Covid-19 & Psychopathology: drawing the scientific map of international researches in the web of science citation databases

Moradi-Moghadam, *H., Khademi, R.

Abstract

Introduction: The whole world has been affected by Corona virus Since the Covid-19 epidemic. In addition to the economic and social consequences of this disease, recognizing and influencing the psychopathology of this disease in society is important and necessary. One of the applications of scientometrics is to draw scientific maps and show the relationship between different researches, which is done with different techniques, including the co-words. The purpose of this study was to draw a scientific map or intellectual structure of the subject area of Covid-19 and psychopathology in Web of Science databases (formerly known as ISI) during the years 2019 to 2021. Other objectives have been to examine the growth trend, the most important countries, authors, universities, journals, terms used, and psychopathology.

Method: This research has been done using scientometric methods and with the help of co-word analysis technique using VOSviewer software.

Results: A review of the extracted data showed that during the period 2019 to 2021, 3690 scientific documents in the field of Covid-19 and psychopathology were indexed on the Web of Science database. The results of this study showed that the scientific map of the corona area and its psychopathology consists of 4 main thematic clusters of the effect of Covid-19 on stress, anxiety, depression and mental health. Wang, Zhang, and Griffith were among the most important and prolific authors in this area. Most of the documents were published in FRONTIERS IN PSYCHOLOGY and INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PUBLIC HEALTH, and the most productive country and university in this field was United States and HUAZHONG UNIV SCI TECHNOL from China.

Conclusion: The scientometrics study and scientific map showed that one of the aspects of the Corona epidemic studied is its psychopathology. Another point is that these scientific products have been published quickly, while only a few articles in this field can be seen in domestic Persian language journals.

Keywords: Covid-19, psychopathology, Scientific Map, co-word Analysis, Scientometrics, VOSviewer Software.

کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی: ترسیم نقشه علمی پژوهش‌های بین‌المللی در پایگاه استنادی وب آوساینسی

حسین مرادی‌مقدم^۱، روح‌اله خادمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۹

چکیده

مقدمه: از زمان همه‌گیری کووید ۱۹ همه جهان تحت تأثیر این ویروس قرار گرفته است. در کنار پیامدهای اقتصادی و اجتماعی این بیماری، شناخت و تأثیر آسیب‌های روانشناختی این بیماری در جامعه دارای اهمیت و ضرورت می‌باشد. یکی از کاربردهای علم‌سنجی، ترسیم نقشه‌های علمی و نشان دادن ارتباط بین تحقیقات مختلف است که با فنون مختلف از جمله هم‌رخداد واژگان انجام می‌شود. هدف این پژوهش، ترسیم نقشه علمی یا ساختار فکری حوزه موضوعی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های وب آوساینسی (که پیش از این به آی‌اس‌آی شناخته می‌شود) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ می‌باشد. از دیگر اهداف آن بررسی روند رشد، مهمترین کشورها، نویسندگان، دانشگاه‌ها، مجلات، واژه‌های به کاررفته در پژوهش‌های مربوط به کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی بوده است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش‌های علم‌سنجی و به کمک فن تحلیل هم‌رخدادواژگان با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer انجام شده است.

یافته‌ها: بررسی داده‌های استخراج شده نشان داد که در طی بازه سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ تعداد ۳۶۹۰ مدرک علمی در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه وب آوساینسی نمایه شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که نقشه علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن از ۴ خوشه موضوعی اصلی تأثیر کووید ۱۹ بر استرس، اضطراب، افسردگی و سلامت روان تشکیل شده است. وانگ، ژانگ، و گریفیت از مهمترین پرتولیدترین نویسندگان، این حوزه بوده‌اند. بیشترین مقالات موضوعی در مجله‌های FRONTIERS IN PSYCHOLOGY و INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PUBLIC HEALTH منتشر شده و پرتولیدترین کشور و دانشگاه در این زمینه متعلق به کشور آمریکا و دانشگاه HUAZHONG UNIV SCI TECHNOL از کشور چین بوده است.

نتیجه‌گیری: روند رشد تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نشان می‌دهد طی دو سال اخیر سال‌های اخیر رو به افزایش بوده و از رشد نمایی برخوردار بوده است. بررسی علم‌سنجی و نقشه علمی نشان داد که یکی از جنبه‌های مورد بررسی اپیدمی کرونا، آسیب‌های روانشناختی آن است و نکته دیگر آن که این تولیدات علمی به سرعت منتشر شده‌اند در حالی که در مجلات داخلی به زبان فارسی تنها چند مقاله در این زمینه به چشم می‌خورد.

واژه‌های کلیدی: کووید ۱۹، آسیب‌های روانشناختی، نقشه علمی، تحلیل هم‌رخداد واژگان، علم‌سنجی، نرم‌افزار وس ویور.

مقدمه

بیش از یک سال از شیوع جهانی ویروس کووید ۱۹ یا همان کرونا ویروس^۱ می‌گذرد، طبق آمار سازمان بهداشت جهانی در پایان ماه مارس ۲۰۲۱ تعداد کل مبتلایان به این ویروس بیش از یکصد و بیست و هفت میلیون نفر از جمعیت جهان بوده است.^۲ در این مدت تعداد فوتی‌های این بیماری به بیش از دو میلیون و هفتصد هزار نفر رسیده است. در این ایام زندگی همه ی مردم جهان دچار تغییرات زیادی شده است و این ویروس بیشتر بخش‌های شخصی و حرفه‌ای زندگی ما را تحت‌الشعاع قرار داده است. دانشگاه‌ها و مراکز علمی و آموزشی در سراسر دنیا به تعطیلی کشانده شده است و تأثیرات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی بسیاری را بر جامعه تحمیل کرده است. یکی از تأثیرات عمده این بیماری، آسیب‌های روانی و روحی بوده است که بشریت را درگیر کرده است و موجی از ترس و فشارهای روانی ناشی از این بیماری بر انسان‌ها تحمیل شده است.

ترس از بیماری، ترس از مرگ، انتشار اخبار غلط و شایعات، تداخل در فعالیت‌های روزمره، مقررات منع یا محدودیت سفر و عبور و مرور، کاهش روابط اجتماعی همکاران، دوستان و خانواده، بروز مشکلات شغلی و مالی، و ده‌ها پیامد دیگر این شرایط، سلامت روان افراد جامعه را تهدید می‌نماید. بی‌شک یکی از مهمترین این عوامل، اضطراب مربوط به بیماری کرونا است (۱). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که بروز بیماری‌هایی مانند بیماری‌های تنفسی به علت مشکلات جدی جسمانی و کاهش کیفیت زندگی بیماران باعث بروز اضطراب ناشی از بیماری خواهند شد. با توجه به آسیب‌های ناشی از همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ و تأثیرات آن بر جامعه، پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط موضوعی بیماری کووید ۱۹ و مشکلات و آسیب‌های روانشناختی ناشی از آن، به بررسی پژوهش‌های بین‌المللی این حوزه موضوعی در نمایه استنادی آی. اس. آی. طی دو سال اخیر پرداخت.

یکی از کاربردهای علم‌سنجی ترسیم نقشه‌های علمی و ساختار فکری^۳ حاصل از تولیدات علمی است. واحد این نقشه‌های علمی می‌تواند تولیدات یک نویسنده، یک دانشگاه، یک کشور و یا یک حوزه خاص باشد. با مشخص

شدن نقشه‌های علمی می‌توان دیدگاه کلی از ساختار موضوعی آن حوزه را با کمک فنون دیداری‌سازی به صورت یکجا مشاهده، تحلیل و به منظور سیاست‌گذاری علمی استفاده کرد.

ترسیم نقشه‌های علمی می‌تواند با شیوه‌های مختلف به صورت تاریخ‌نگاری^۴، هم‌رخداد واژگان^۵ و یا هم‌استنادی^۶ انجام شود (۲). روش ترسیم نقشه‌های هم‌استنادی در دهه ۱۹۷۰ توسط اسمال توسعه یافت. هم‌رخداد واژگان نیز در دهه ۱۹۸۳ توسط کالون و همکاران به منظور شناسایی و ترسیم شبکه‌های ارتباطی شکل گرفته در مسائل پژوهشی، علمی، فنی، سیاسی و اقتصادی ارائه شد (۳). تحلیل هم‌رخداد واژگان یک فن تحلیل محتوا می‌باشد که هم فراوانی موضوعات و هم ارتباط بین آنها با هم را بیان می‌کند. ارتباطات از هم‌ایندی (هم‌رخدادی) جفت‌هایی از واژه‌ها در متون انتخاب شده یا پایگاه نمایه‌ای به دست می‌آید. فراوانی هم‌رخدادها برای سنجش شدت این ارتباطات استفاده می‌شود. بر اساس این ارتباطات، موضوعات یا واژه‌ها خوشه بندی و در نقشه‌های شبکه‌ای برای تحلیل کمی بیشتر ترسیم می‌شوند (۳).

مشخص شدن حوزه‌های موضوعی و ساختار موضوعی مقالات مرتبط با بیماری کووید ۱۹ و آسیب‌ها و ابعاد روانشناختی آن و ترسیم نقشه‌های موضوعی آن در سطح بین‌المللی به پژوهشگران و روانشناسان در شناخت حیطه های موضوعی بین‌المللی کمک خواهد نمود تا شناخت بهتری از موضوعات مرتبط و نیز نویسندگان و مجلات موضوعی در کنار کشورهای برتر تولیدکننده تولید علم جهان در این حوزه حاصل نمایند. بررسی پیشینه پژوهش‌ها بیشتر بر بررسی محدود مقالات موضوعی کووید ۱۹ و ابعاد روانشناختی آن و تحلیل نتایج آنها متمرکز بوده است و پژوهش جامعی که به بررسی علم‌سنجی تولیدات علمی جهان در نمایه معتبر استنادی آی. اس. آی. بپردازد در ایران انجام نشده است، بنابراین پژوهش حاضر سعی کرده به بررسی جامع تولیدات علمی جهان در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن بپردازد.

4. Historiography
5. Co-word
6. Co-Citation

1. COVID-19
2. WHO: World Health Organization
3. Intellectual Structure

پژوهش‌های متعددی درباره بیماری کووید ۱۹ و ابعاد روانشناختی این بیماری انجام شده است برای نمونه مازا و همکاران در پژوهش خود دریافتند در دروان قرنطینه و شیوع بیماری کووید ۱۹ مشکلات روانشناختی از قبیل افسردگی، اضطراب و پریشانی در افراد مشاهده می‌شود(۴). نتایج پژوهش لیما و همکاران نشان داد که در زمان شیوع بیماری کووید ۱۹ احتمال بروز مشکلات هیجانی در افراد جامعه وجود دارد(۵). همچنین نتایج پژوهش احمد و همکاران نشان داد مشکلات مربوط به افسردگی، اضطراب، سوء‌مصرف مواد و الکل و بهزیستی روانی پایین در افراد مورد پژوهش مشاهده شده است(۶).

پژوهش‌های متعددی درباره بیماری کووید ۱۹ و ابعاد روانشناختی این بیماری انجام شده است برای نمونه مازا و همکاران در پژوهش خود دریافتند در دروان قرنطینه و شیوع بیماری کووید ۱۹ مشکلات روانشناختی از قبیل افسردگی، اضطراب و پریشانی در افراد مشاهده می‌شود(۴). نتایج پژوهش لیما و همکاران نشان داد که در زمان شیوع بیماری کووید ۱۹ احتمال بروز مشکلات هیجانی در افراد جامعه وجود دارد(۵). همچنین نتایج پژوهش احمد و همکاران نشان داد مشکلات مربوط به افسردگی، اضطراب، سوء‌مصرف مواد و الکل و بهزیستی روانی پایین در افراد مورد پژوهش مشاهده شده است(۶).

طی سال‌های اخیر و از زمان همه‌گیری ویروس کرونا و ویروس، پژوهش‌های علم‌سنجی مختلف مرتبط با بیماری کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در داخل کشور انجام شده است که از مهمترین این پژوهش‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

کریمی و همکاران در پژوهشی مروری به بررسی شیوع انواع اختلالات روانشناختی در مواجهه با همه‌گیری کووید ۱۹ پرداختند. آنها در بررسی خود ۴۱۰ مقاله از پایگاه علمی خارجی و داخلی نظیر وب آوساینس^۱، ساینس دایرکت^۲، پابمد، الزویر^۳، ایران مدکس^{۱۱}، پایگاه جهاد دانشگاهی^{۱۲}، مگیران^{۱۳}، را مورد جستجو قرار داده و از بین آنها تعداد ۲۸ مقاله را مورد بررسی و تحلیل قرار دادند. نتایج ارزیابی مطالعات آنان، انواع اختلالات روانشناختی شامل استرس، اضطراب، افسردگی، استرس پس از سانحه، پریشانی روانی، اسکیزوفرنی، اختلالات خواب و آشفتگی خواب، تروماتیزه شدن روانی مجاورتی و اعتیاد به اینترنت به طور متوسط تا شدید در میان مردم و کادر درمان را در بحران کووید ۱۹ نشان داد. زنان آسیب‌پذیری بیشتری در مقابل اختلالات روانشناختی و مشکلات خواب داشتند. افراد جوان در دامنه سنی ۱۸ تا ۳۰ سال بیشتر در معرض اختلال اضطراب منتشر و پریشانی روانی بودند(۹).

عسگری و همکاران به مطالعه نظام‌مند پژوهش‌های مرتبط با بیماری کووید ۱۹ و ابعاد روانشناختی آن اشاره نمودند. آنها در پژوهش خود به بررسی مقالات پژوهشی نمایه شده در پایگاه‌های تخصصی پابمد^۱، ساینس دایرکت و گوگل اسکولار که طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ منتشر شده بودند پرداختند. آنها دریافتند ارزیابی حاصل از مقالات مورد بررسی نشان داد افزایش اضطراب و افسردگی، مشکلات خواب، احساس تنهایی و استرس پس از آسیب از پیامدهای روانشناختی شیوع بیماری کووید ۱۹ برای مردم عادی بشمار می‌رود و به این نتیجه رسیدند که با توجه به ابعاد روانشناختی منفی ناشی از شیوع بیماری کووید ۱۹، نیاز است در راستای کاهش و بهبود این مشکلات روانشناختی مداخله‌های مؤثر صورت پذیرد(۷).

امامی و دانیالی در پژوهشی به تحلیل شبکه هم‌تألفی و شاخص‌های شبکه اجتماعی پژوهش‌های حوزه کرونا ویروس پرداختند. آنان در پژوهش خود کلیه مدارک منتشر شده در حوزه بیماری کرونا ویروس در بازه زمانی ۱۹۸۵ تا ۲۰۱۹ میلادی در پایگاه اطلاعاتی وب آوساینس را مورد بررسی قرار دادند که در نتیجه، تعداد ۶۹۸۰ مدرک ارزیابی

چوبداری، نیک‌خو و فولادی در پژوهشی مروری به پیامدهای روانشناختی کرونا ویروس جدید (کووید ۱۹) در کودکان پرداختند. آنها در پژوهش خود به یافته‌های پژوهشی و تحلیل نتایج مقالات کرونا ویروس و پیامدهای روانشناختی آن طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ میلادی در پایگاه‌های اطلاعاتی پابمد^۱، اشپرینگر^۳، اسکوپوس^۴،

4. Scopus
5. ProQuest
6. ProQuest
7. Google Scholar
8. Web Of Science
9. Science direct
10. Elsevier
11. Iran Medex
12. SID
13. Magiran

1. PUBMED, Silence direct, Google scholar
2. Pub Med
3. Springer

روانشناختی در پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ را منتشر کرده‌اند؟
۵. مهمترین نویسندگان تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در سطح جهان طبق داده‌های پایگاه های استنادی وب آو ساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ کدام‌اند؟

روش

طرح پژوهش: این پژوهش از نوع علم‌سنجی است که با استفاده از فن تحلیل هم‌رخداد واژگان انجام شده است. جامعه پژوهش را تمامی مدارکی که در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ واژه covid-19 OR coronavirus و psychological را در تولیدات علمی خود ذکر کرده‌اند و در پایگاه‌های اصلی وب آو ساینس (که پیش از این به آی اس آی (ISI) شناخته می‌شدند) نمایه شده‌اند، تشکیل می‌دهد. داده‌ها پس از استخراج از پایگاه وب آو ساینس به نرم‌افزار اکسل منتقل گردید. داده‌های توصیفی بر اساس خروجی های اکسل انجام شد. برای تحلیل داده‌ها از بخش توصیفی پایگاه وب آو ساینس و از نرم‌افزار وس‌وبور استفاده شده است.

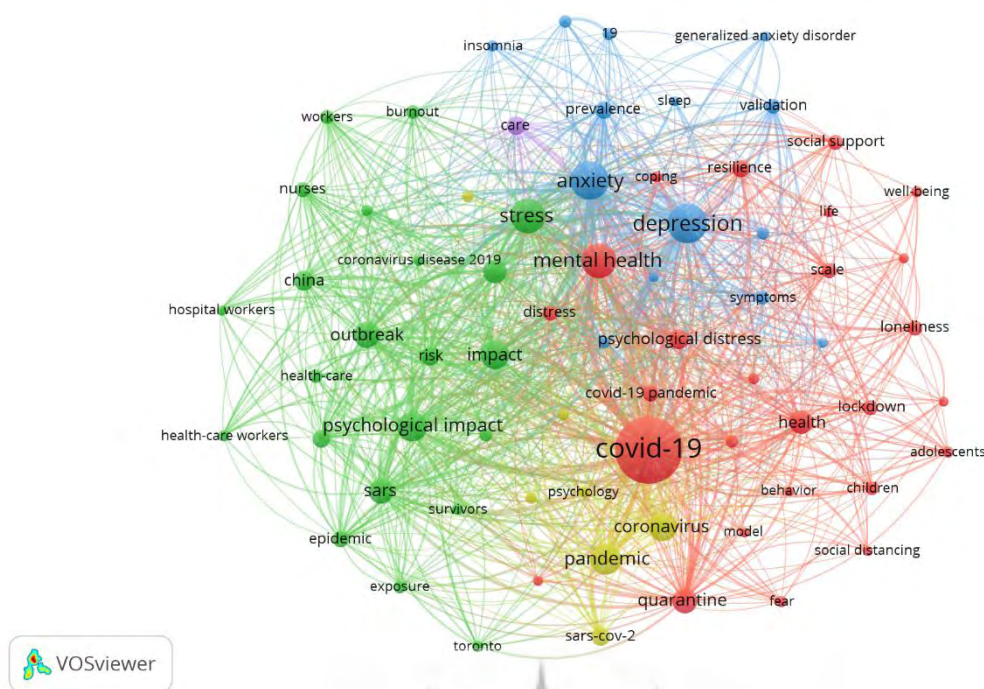
یافته‌ها

نقشه علمی تولیدات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی: بررسی داده‌های استخراج شده نشان داد که طی بازه سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ تعداد ۳۶۹۰ مدرک در پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس نمایه شده است. پس از استخراج داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار وس‌وبور نقشه علمی تحقیقات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن طی بازه مورد بررسی با استفاده از تکنیک تحلیل هم‌رخداد واژگان ترسیم شد که در شکل ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که در شکل ۱ مشخص است، نقشه علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن، از چهار خوشه موضوعی تشکیل شده است که با رنگ‌های متفاوت در نقشه ارائه شده مشخص است. پس از بررسی نویسندگان و مدارک هر خوشه موضوعات کلی این خوشه‌ها به دست آمد که در جدول ۱ نشان داده شده است.

شده و به منظور تحلیل و ترسیم نقشه هم‌تألفی از نرم‌افزار وس‌وبور استفاده کردند. آنان در پژوهش خود دریافتند نویسندگان برتر حوزه کرونا ویروس ۱۱ خوشه موضوعی و کشورهای برتر حوزه کرونا ویروس ۹ خوشه موضوعی و سازمان‌های برتر حوزه کرونا ویروس ۱۲ خوشه موضوعی را تشکیل داده‌اند (۱۰).

جمع‌بندی نتایج پیشینه‌ها نشان می‌دهد که بیماری کووید ۱۹ با آسیب‌های روانشناختی در سطح جامعه مرتبط بوده است. هر چند که نتایج بررسی داده‌های پژوهش‌های قبلی به صورت محدود به تحلیل نتایج مقالات و پژوهش‌های مرتبط با کووید ۱۹ و ابعاد روانشناختی آن در پایگاه‌های اطلاعاتی عمومی و تخصصی پرداخته‌اند و جای پژوهشی های جامع‌تر که به بررسی و تحلیل داده‌های همه تولیدات علمی در سطح جهان در نمایه‌های استنادی معتبر دنیا در این حوزه موضوعی بپردازد خالی بوده است. هدف از این پژوهش بررسی و ترسیم نقشه علمی حاصل از تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه های استنادی وب آو ساینس (آی اس آی) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ است. از اهداف فرعی این پژوهش می‌توان به شناسایی پرتولیدترین نویسندگان، دانشگاه‌ها، کشورها، مهمترین مجلات، روند رشد حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی اشاره کرد. به منظور دستیابی به اهداف پژوهشی سعی خواهد شد که به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

۱. نقشه علمی و خوشه‌های موضوعی شکل‌گرفته در آن نقشه از تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ به چه صورت است؟
۲. روند رشد تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ به چه صورت است؟
۳. پرتولیدترین و مهمترین کشورها، دانشگاه‌ها و نویسندگان در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ کدام‌اند؟
۴. کدام نشریات نمایه شده در پایگاه وب آو ساینس بیشترین تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های

شکل ۱). نقشه علمی حوزه تحقیقات کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن در پایگاه‌های وب آو ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

درصد تولید علم جهان در رده ۱۵ جدول پس از کشورهای برزیل و فرانسه و عربستان سعودی قرار گرفته است. کشورهای نظیر هلند، سنگاپور، ژاپن و سوئیس و سوئد پس از ایران قرار گرفته اند. بیست کشور پرتولید در این زمینه در جدول ۲ نشان داده شده است.

در ادامه به بررسی نویسندگان پرتولید علم حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی بر اساس داده‌های پایگاه‌های استنادی وب آو ساینس پرداخته شده است. بررسی پرتولیدترین نویسندگان نیز نشان داد که وانگ و ژانگ در رتبه‌های اول و دوم پرتولیدترین نویسندگان این حوزه قرار دارند. ده نویسنده برتر در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۱) خوشه‌های موضوعی شکل گرفته در نقشه موضوعی تولیدات علمی حوزه تحقیقات کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

خوشه ۱	تأثیر کووید ۱۹ بر استرس
خوشه ۲	تأثیر کووید ۱۹ بر اضطراب
خوشه ۳	تأثیر کووید ۱۹ بر افسردگی
خوشه ۴	تأثیر کووید ۱۹ بر سلامت روان

بر اساس داده‌های جدول ۱، ویروس کووید ۱۹ با آسیب‌های روانشناختی نظیر استرس، اضطراب، افسردگی و سلامت روان ارتباط موضوعی داشته است که بررسی ترسیم نقشه موضوعی خوشه‌های مختلف موضوعی این را نشان می‌دهد.

پرتولیدترین کشورها و نویسندگان حوزه پژوهشی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی: بررسی کشورهای منتشرکننده تحقیقات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نشان داد که آمریکا با اختصاص ۱۹/۵ درصد کل تولیدات علمی این حوزه در صدر قرار دارد. بعد از کشور آمریکا، کشورهای چین، ایتالیا، انگلستان و اسپانیا قرار دارند. کشور ایران نیز با ۲/۳۵

جدول ۲) پرتولیدترین کشورهای جهان در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در در پایگاه‌های وب آو

ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

رتبه	کشور	فراوانی تعداد تولیدات علمی	درصد
۱	آمریکا	۷۲۳	۱۹/۵۹
۲	چین	۶۳۵	۱۷/۲۰
۳	ایتالیا	۴۶۱	۱۲/۴۹
۴	انگلستان	۳۵۴	۹/۵۹
۵	اسپانیا	۲۳۳	۶/۳۱
۶	هند	۲۲۷	۶/۱۵
۷	کانادا	۱۷۶	۴/۷۷
۸	استرالیا	۱۷۴	۴/۷۱
۹	آلمان	۱۵۵	۴/۲۰
۱۰	ترکیه	۱۴۰	۳/۷۹
۱۱	پاکستان	۱۰۷	۲/۹۰
۱۲	فرانسه	۱۰۲	۲/۷۶
۱۳	عربستان سعودی	۹۴	۲/۵۴
۱۴	برزیل	۹۰	۲/۴۳
۱۵	ایران	۸۷	۲/۳۵
۱۶	هلند	۷۰	۱/۸۹
۱۷	سنگاپور	۶۸	۱/۸۴
۱۸	ژاپن	۶۶	۱/۷۸
۱۹	سوئیس	۶۲	۱/۶۸
۲۰	سوئد	۵۹	۱/۵۹

بوده‌اند. ده نویسنده برتر تولیدات علمی این حوزه در جدول ۴ نشان داده شده است.

وضعیت انتشار پژوهش‌های مرتبط با حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی بر اساس سال انتشار طی سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۱: طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ تعداد کل انتشارات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های آ.اس.آی. ۳۶۹۰ تولید علم بوده است که بیشترین این تولیدات در سال ۲۰۲۰ و کمترین آنها در سال ۲۰۱۹ بوده است.

جدول ۴) تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آو ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ بر اساس سال نشر

سال نشر	تعداد انتشارات	درصد
۲۰۱۹	۳	۰/۰۸
۲۰۲۰	۲۹۷۷	۸۰/۶۷
۲۰۲۱	۷۱۰	۱۹/۲۴
جمع	۳۶۹۰	۱۰۰

جدول ۳) پرتولیدترین نویسندگان در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آو

ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

رتبه	نویسنده	فراوانی تعداد تولیدات علمی
۱	وانگ ای	۲۶
۲	ژانگ ال	۲۴
۳	ژانگ ای	۲۲
۴	گرفیت	۱۸
۵	بورل ا	۱۵
۶	کدا ای ام	۱۵
۷	توفل ام	۱۵
۸	دری ان	۱۴
۹	لی جی	۱۴
۱۰	وانگ ال	۱۳

همان‌طور که داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، نویسندگان پرتولید در حوزه تحقیقات بین‌المللی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی شامل وانگ ای، ژانگ ال، ژانگ ای، گرفیت،

با توجه به داده‌های جدول ۵، در سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ بیشترین قالب تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی به ترتیب شامل مقالات علمی، پژوهش‌های زودآیند (مقالاتی که در نوبت چاپ بوده و آینده منتشر خواهند شد) و نقد و بررسی‌ها بوده است. در جدول ۵ انواع قالب‌های انتشار تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آورده شده است.

دانشگاه‌ها، مؤسسات علمی و مجلات برتر تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های وب آو ساینس (ISI): تولید مقالات علمی و پژوهش‌ها توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی انجام می‌گیرد. بر این اساس در اینجا به بررسی دانشگاه‌ها و مؤسسات برتر تولیدکننده علم در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی پرداخته شده است که نتایج این بررسی در جدول ۵ نشان

داده شده است. با توجه به داده‌های جدول ۶، برترین دانشگاه‌ها و مؤسسه علمی در دنیا در حوزه تولیدات علمی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی مشخص شده است که برترین این مؤسسات و دانشگاه‌ها متعلق به دانشگاه علم و فناوری هواجونگ چین، دانشگاه ساپینزا ایتالیا و دانشگاه تورنتو کانادا در کنار دانشگاه‌های هاروارد و دانشگاه کینز لندن از مهم‌ترین دانشگاه‌های پر تولید در حوزه پژوهش‌های مرتبط با کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی بوده‌اند. در این لیست دانشگاه ووهان چین که منشأ اصلی انتشار ویروس کووید ۱۹ بوده است به همراه دانشگاه ملی چین در کنار دانشگاه علم و فناوری هواجونگ چین نشان از تولید بیشتر علم این حوزه در دانشگاه‌های کشور چین حکایت دارد.

جدول ۵) تولیدات علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آو ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ بر اساس نوع قالب انتشارات علمی این حوزه

نوع و قالب انتشارات	تعداد	درصد
مقاله ^۱	۲۹۳۴	۷۹/۵۱
در نوبت انتشار (زودآیند) ^۲	۴۷۵	۱۲/۸۷
نقد و بررسی ^۳	۳۶۰	۹/۷۵
نامه ^۴ (نامه به سردبیر)	۱۸۶	۵/۰۴
سرمقاله ^۵	۱۷۰	۴/۶۰
چکیده نشست ^۶ (همایش)	۲۸	۰/۷۵

جدول ۶) پرتولیدترین دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی در حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آو ساینس (ISI) طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

رتبه	دانشگاه یا مؤسسه علمی	تعداد تولیدات علمی
۱	دانشگاه علم و فناوری هواجونگ چین	۵۵
۲	دانشگاه ساپینزا ایتالیا	۵۱
۳	دانشگاه تورنتو کانادا	۴۷
۴	مدرسه پزشکی هاروارد	۴۴
۵	دانشگاه کینز لندن	۴۴
۶	دانشگاه میلان ایتالیا	۴۳
۷	دانشگاه ووهان چین	۴۱
۸	دانشگاه کاتولیک ساکرو کوئوره	۳۸
۹	دانشگاه یو سی ال انگلستان	۳۵
۱۰	دانشگاه ملی چین	۳۴

1. Article
2. Early Access
3. Review
4. Letter
5. EDITORIAL MATERIAL
6. Meeting Abstract

بکار رفته در مقالات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های وب آوساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱، می‌توان به واژه‌های کووید ۱۹، افسردگی، اضطراب، فشار روانی، سلامت‌روان، پاندمیک و تأثیر روانشناختی اشاره نمود. ده واژه پربسامد در حوزه تحقیقات کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در جدول ۸ نشان داده شده است.

مجلات منتشرکننده: به لحاظ مجلاتی که بیشترین مدارک حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی را منتشر کرده‌اند، رتبه اول به مجله FRONTIERS IN PSYCHOLOGY با انتشار ۱۸۷ مدرک تعلق دارد. ۱۰ مجله برتر به لحاظ انتشار بیشترین مقالات حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در جدول ۷ نشان داده شده است. پربسامدترین واژه‌های بکار رفته در تحقیقات حوزه کووید ۱۹ در پایگاه وب آوساینس: به لحاظ پربسامدترین واژه‌های

جدول ۷) مجلات منتشرکننده بیشترین تولیدات در حوزه حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آوساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

رتبه	نام مجله	تعداد مقالات منتشر کننده
۱	FRONTIERS IN PSYCHOLOGY	۱۸۷
۲	INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PUBLIC HEALTH	۱۸۴
۳	FRONTIERS IN PSYCHIATRY	۱۱۲
۴	PSYCHIATRY RESEARCH	۷۳
۵	PLOS ONE	۶۶
۶	JOURNAL OF AFFECTIVE DISORDERS	۵۱
۷	PSYCHOLOGICAL TRAUMA THEORY RESEARCH PRACTICE AND POLICY	۵۱
۸	FRONTIERS IN PUBLIC HEALTH	۳۷
۹	JOURNAL OF MEDICAL INTERNET RESEARCH	۳۴
۱۰	ASIAN JOURNAL OF PSYCHIATRY	۳۳

جدول ۸) پربسامدترین واژه‌ها در مقالات حوزه کووید ۱۹ و

آسیب‌های روانشناختی نمایه شده در پایگاه‌های وب آوساینس طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱

رتبه	واژگان	فراوانی تکرار
۱	کووید ۱۹	۲۱۴۷
۲	افسردگی ^۲	۷۵۴
۳	اضطراب ^۳	۷۵۳
۴	استرس ^۴ (فشار روانی)	۶۰۹
۵	سلامت روانی ^۵	۵۷۸
۶	پاندمیک ^۶ (همه‌گیری)	۴۶۱
۷	فشار روانشناختی ^۷	۴۴۰
۸	کرونا ویروس ^۸	۳۹۰
۹	فشار ^۹	۳۹۰
۱۰	شیوع ^{۱۰}	۳۲۷

بحث
رواج تحقیقات کتاب‌سنجی و علم‌سنجی در کشور از حدود دهه‌ی ۶۰ شروع گردید. بررسی علم‌سنجی تولیدات علمی در کشور و ترسیم نقشه‌های علمی با استفاده از فنون مختلف و در حوزه‌های مختلف انجام شده است (۱۱). اما در حوزه ترسیم ساختار فکری و نقشه‌های علمی با استفاده از تحلیل هم‌رخداد واژگان، می‌توان به آثاری همچون، دانیالی، نقشینه، فدایی (۱۲) با موضوع ترسیم نقشه هم‌رخدادی واژگان حوزه بازیابی تصویر بر اساس مقالات نمایه شده در پایگاه وب آوساینس^{۱۱}، و خادمی و حیدری (۲) با موضوع ترسیم ساختار موضوعی مدیریت اطلاعات با استفاده از روش همبندی واژگان طی سال‌های ۱۹۸۶ تا ۲۰۱۲ اشاره نمود. همانطور که اشاره شد تحلیل هم‌رخدادی واژگان که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است، بدین معنی است که گاه دو عنصر در یک مدرک با یکدیگر ظاهر می

1. COVID-19
2. depression
3. anxiety
4. stress
5. mental health
6. pandemic
7. psychological Impact
8. coronavirus
9. impact

10. outbreak
11. Web of Science

و بررسی‌ها بوده است. مقالات زودآیند (مقالات در نوبت چاپ) نشان از توجه بیش از حد محققان این حوزه در انجام پژوهش‌های انجام شده و تمایل به انتشار گزارش تحقیقات می‌باشد. به تعبیری عرضه مقالات نهایی بیش از ظرفیت معمول مجلات برای انتشار مجلات می‌باشد و این عامل باعث افزایش مقالات در نوبت چاپ در مجلات شده است. بررسی نویسندگان به لحاظ تولید نشان داد که وانگ و ژانگ که نویسندگان چینی محسوب می‌شوند در رتبه اول و دوم قرار دارند. در میان کشورهای پر تولید این حوزه، کشور آمریکا با اختصاص ۱۹/۵ درصد کل تولیدات علمی این حوزه در جهان، در صدر قرار دارد. بعد از کشور آمریکا، کشورهای چین، ایتالیا، انگلستان و اسپانیا قرار دارند. نتایج این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش امامی و دانیالی (۱۰) در حوزه تولیدات علمی حوزه کرونا و ویروس در پایگاه وب آو ساینس. همخوانی دارد. آنها در پژوهش خود دریافتند آمریکا با تولید ۲۲۹۶ مدرک و دریافت ۸۱۱۵۷ استناد، جمهوری خلق چین با تولید ۱۲۹۱ مدرک و دریافت ۲۸۳۹۷ استناد در جایگاه اول و دوم تولیدات علمی پژوهش‌های حوزه کرونا و ویروس در پایگاه استنادی وب آو ساینس بوده اند. کشور ایران نیز با ۲۳۵ درصد تولید علم جهان در رده ۱۵ جدول کشورهای پرتولید در این حوزه پس از کشورهای برزیل و فرانسه و عربستان سعودی قرار گرفته است. بررسی کشورهای پرتولید در حوزه تحقیقات کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نشان می‌دهد که این آمار با میزان همه‌گیری و سرایت و آمار بیماران کووید ۱۹ در کشورهای مذکور بی‌ربط نیست و کشورهای صدر جدول پرتولید ترین کشورها (به استثنای کشور چین)، اتفاقاً بیشترین آمار مبتلایان بیماری کووید ۱۹ را به خود اختصاص داده‌اند. کشورهای آمریکا، ایتالیا، انگلستان، اسپانیا میزان همه‌گیری بیشتری از این بیماری را تجربه کرده‌اند و محققان این کشورها بیشترین دغدغه را برای تحقیقات این حوزه نشان داده‌اند. از آنجایی که تولید علم توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و تحقیقاتی انجام می‌شود، دانشگاه‌های برتر تولید علم جهان در حوزه کووید ۱۹ بیشتر از کشورهای درگیر با بیماری کووید ۱۹ بوده‌اند، از آن جمله می‌توان به دانشگاه‌های علم و تکنولوژی هواجونگ چین، دانشگاه ساپینزا ایتالیا و دانشگاه تورنتو کانادا در کنار دانشگاه‌های هاروارد و دانشگاه کینز

شوند که ارتباط بیشتری با هم دارند. اصل مصورسازی نیز بر این نکته دلالت دارد که دو عنصری که با هم ارتباط بیشتری دارند در نقشه کنار همدیگر قرار می‌گیرند (۱۲). در پژوهش حاضر ترسیم نقشه علمی حوزه کووید ۱۹ و آسیب‌ها و ابعاد روانشناختی آن در این پژوهش با فن تحلیل هم‌رخداد واژگان انجام شد، نتایج نشان داد که چهار خوشه موضوعی شکل گرفته عمدتاً بر تأثیرات کووید ۱۹ بر آسیب‌های روانشناختی متمرکز هستند که شامل آسیب‌هایی همچون استرس، اضطراب، افسردگی و سلامت‌روان می‌باشد. در یک خوشه موضوعی تأثیراتی که کووید ۱۹ بر بیماری استرس و فشار روانی داشته مورد توجه مقالات این حوزه بوده که باعث شکل‌گیری یک خوشه در این زمینه شده است. موضوعات دیگر هم به همین ترتیب خوشه‌های موضوعی تشکیل داده‌اند. نتایج این قسمت از پژوهش با پژوهش‌های قبلی نظیر کریمی و همکاران (۹)، امامی و دانیالی (۱۰) همخوانی دارد. بررسی نتایج ارزیابی مطالعات حوزه کووید ۱۹ توسط آنان نشان داد، انواع اختلالات روانشناختی شامل استرس، اضطراب، افسردگی، استرس پس از سانحه، پریشانی روانی، اسکیزوفرنی، اختلالات خواب و آشفتگی خواب، تروماتیزه شدن روانی مجاورتی و اعتیاد به اینترنت به طور متوسط تا شدید در میان مردم و کادر درمان مشاهده شد (۹).

نتایج پژوهش همچنین نشان داد که در مجموع طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ تعداد ۳۶۹۰ مدرک در حوزه تحقیقاتی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در پایگاه‌های آوب آوساینس نمایه شده است. بررسی روند رشد مقالات و پژوهش‌های این حوزه نشان داد که بیشترین تولیدات علمی مربوط به سال ۲۰۲۰ (۸۰ درصد مقالات) بوده است. سال ۲۰۲۰ اوج همه‌گیری ویروس کرونا و ویروس بوده است و انتشار بیشترین تولیدات علمی در این سال از این منظر قابل توجه است، به نظر می‌رسد اوج همه‌گیری ویروس کرونا در سال ۲۰۲۰ محققان این حوزه را وادار کرده است به سمت تحقیقات تخصصی این حوزه حرکت نمایند.

در همین زمان بیشترین قالب تولیدات علمی این حوزه به ترتیب شامل مقالات علمی، پژوهش‌های زودآیند^۱ (مقالاتی که قرار است در شماره‌های آینده مجله منتشر گردند) و نقد

منابع

- Ahmad Alipour, A. Ghadami, A., Alipour, Z., Abdollahzadeh H. Preliminary validation of the Corona Disease Anxiety Scale (CDAS) in the Iranian sample. *Health psychology*, 2020, 8(32): 163-175.
  - Khademi R., Moradimoghadam, h. Drawing a scientific map of the divorce research field using co-citation analysis, *Caspian Journal of Scientometrics*. 2020; 7(1): 62-68.
  - Khademi, R. Heidari, G. Mapping the intellectual structure of Information Management using Co-words during 1986 to 2012. *Science and Techniques Of Information Management*. 2012; 2(2):59-93.
  - Mazza, C., Ricci, E., Biondi, S., Colasanti, M., Ferracuti, S., Napoli, C., & Roma, P. A nationwide survey of psychological distress among Italian people during the COVID-19 pandemic: immediate psychological responses and associated factors. *International journal of environmental research and public health*, 2020, 17(9): 3165.
  - Lima, C. K. T., de Medeiros Carvalho, P. M., Lima, I. D. A. A. S., de Oliveira Nunes, J. V. A., Saraiva, J. S., de Souza, R. I., ... & Neto, M. L. R. The emotional impact of Coronavirus 2019-nCoV (new Coronavirus disease). *Psychiatry research*, 2020, 287: 112915-112917.
  - Ahmed, M. Z., Ahmed, O., Aibao, Z., Hanbin, S., Siyu, L., & Ahmad, A AHMED, Md Zahir, et al. Epidemic of COVID-19 in China and associated psychological problems. *Asian journal of psychiatry*, 2020, 51: 102092
  - Asgari, M., Ghadami, A., Aminaei, R., rezazadeh, R. Psychological Effects of Covid 19 and Its Psychological Effects: A Systematic Review. *Quarterly Of Educational Psychology*, 2020, 16(55): 173-206.
  - Choobdari, A., Nikkhoo, F., Fooladi, F. Psychological Consequences of New Coronavirus (Covid 19) in Children: A Systematic Review. *Quarterly Of Educational Psychology*, 2020, 16(55): 55-68.
  - Karimi, L., Khalili, R., Sirati Nir, M. Prevalence of Various Psychological Disorders during the COVID-19 Pandemic: Systematic Review. *Journal of Military Medicine*, 2020, 22(6): 648-662.
  - Emami M, Daniali S. Co-authorship network analysis and social network indicators of coronavirus research. *Caspian Journal of Scientometrics*. 2021; 7 (2):18-27.
  - Moradimoghadam H, Khademi R, Arabian S. Analysis of thematic and co-authorship maps of the articles in the *Journal of Research on Addiction: a Scientometric study*. *CJS*. 2019; 6 (1).
  - Daniali S, Naghshineh N, Fadai G. Co-word mapping of Image Retrieval based on Web of Science-Indexed Papers. *Caspian Journal of Scientometrics*. 2018; 4 (2):53-61.
- کالج لندن اشاره نمود که بیشترین تولید علم در حوزه بیماری کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی در جهان را منتشر نموده‌اند و این دانشگاه‌ها متعلق به کشورهای درگیر با بیماری کرونا و ویروس می باشند. در این لیست دانشگاه ووهان چین که منشأ اصلی انتشار ویروس کووید ۱۹ بوده است به همراه دانشگاه ملی چین در کنار دانشگاه علم و تکنولوژی هواچونگ چین نشان از تولید بیشتر علم این حوزه در دانشگاه‌های کشور چین دارد.
- پربسامدترین واژه‌های بکار رفته در تحقیقات کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی نشان داد که محققان این حوزه به ترتیب از واژه‌های کووید ۱۹، افسردگی، اضطراب، فشار روانی، سلامت روان، پاندمیک و تأثیر روانشناختی استفاده نموده‌اند. واژه‌های پربسامد با خوشه‌های موضوعی ترسیم شده در نقشه موضوعی هم همخوانی دارد و هر کدام از واژه‌های پربسامد در مقالات و تحقیقات که توسط پژوهشگران استفاده شده است خوشه‌های موضوعی مختلف را تشکیل داده‌اند. بررسی خوشه‌های موضوعی و واژه‌های پربسامد به همراه نویسندگان، دانشگاه‌ها، کشورها، مجلات برتر تحقیقات کووید ۱۹ می‌تواند برای سیاستگذاران حوزه روانشناسی و همچنین شناخت بیشتر پژوهشگران ایرانی در حوزه روانشناسی که در زمینه ویروس کرونا و ابعاد روانشناختی آن مطالعه و تحقیق می‌نمایند مفید واقع شود. پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجه می‌شوند، محدودیت پژوهش حاضر نیز به دلیل بررسی تنها یکی از مهمترین پایگاه‌های تولید علم جهان یعنی پایگاه‌های وب آو ساینس بوده است و شناخت جامعی از پژوهش‌های کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی که در نمایه‌های استنادی دیگر همچون اسکوپوس^۱ و غیره در جهان منتشر شده است را نشان نمی‌دهد. بر این اساس پیشنهاد می‌شود در پژوهش دیگری تولیدات علمی کووید ۱۹ و آسیب‌های روانشناختی آن در نمایه‌های استنادی بین‌المللی و ملی دیگر همچون نمایه استنادی اسکوپوس و نمایه استنادی آی. اس. سی^۲ یا همان پایگاه استنادی علوم جهان اسلام مورد بررسی قرار گیرد.

1. Scopus

2. ISC